

Zâhir

Paulo Coelho

Ulu Meryem, ellerini açmış sana yakaran biz günahsızlar için dua et. Amin.

Sizlerden birinin yüz koyunu olsa ve bunlardan bir tanesini kaybetse, doksan dokuzu bozkırda bırakıp kaybolanı bulana dek onun ardına düşmez mi?

Luka 15:4

Íthaka

Íthaka'ya doğru yola çıktığın zaman,

Dile ki uzun sürsün yolculuğun,

Serüven dolu, bilgi dolu olsun.

Ne Lestrigonlardan kork,

Ne Kikloplardan, ne de öfkeli Poseidon'dan.

Bunların hiçbiri çıkmaz karşına,

Düşlerin yüceyse, gövdeni ve ruhunu

İnce bir heyecan sarmışsa eğer.

Ne Lestrigonlara rastlarsın,

Ne Kikloplara, ne azgın Poseidon'a,

Onları sen kendi ruhunda taşımadıkça,

Kendi ruhun onları dikmedikçe karşına.

Dile ki uzun sürsün yolun.

Nice yaz sabahları olsun,

Eşsiz bir mutluluk ve sevinç içinde

Önceden hiç görmediğin limanlara girdiğin!

Durup Fenike'nin çarşılarında,

Eşi benzeri olmayan mallar al,

Sedefle mercan, abanozla kehribar,

Ve her türlü başdöndürücü kokular;

Bu başdöndürücü kokulardan al alabildiğin kadar;

Nice Mısır şehirlerine uğra,

Ne öğrenebilirsen öğrenmeye bak bilgelerden.

Hiç aklından çıkarma İthaka'yı,

Oraya varmak senin başlıca yazgın.

Ama yolculuğu tez bitirmeye kalkma sakın.

Varsın yıllarca sürsün, daha iyi;

Sonunda kocamış biri olarak demir at adana,

Yol boyunca kazandığın bunca şeylerle zengin,

İthaka'nın sana zenginlik vermesini ummadan.

Sana bu güzel yolculuğu verdi İthaka.

O olmasa, yola hiç çıkmayacaktın.

Ama sana verecek bir şeyi yok bundan başka.

Onu yoksul buluyorsan, aldanmış sanma kendini.

Geçtiğin bunca deneyden sonra öyle bilgeleştin ki,

Artık elbet biliyorsundur ne anlama geldiğini

İthakaların.

Konstantin Kavafis

Çeviren: Cevat Çapan

İthaf

Arabada kitabımın ilk taslağını bitirdiğimden bahsettim. Sonra, birlikte daha önce olağanüstü dakikalar paylaştığımız ve ikimizin de kutsal saydığı Pireneler’de, bir dağa tırmanırken; kitabın konusunu ya da adını bilmek isteyip

istemediğini sordum; “hem de nasıl,” dedi; ama işime olan saygısından o andan sonra hiçbir şey sormadı, sadece sevindi, çok sevindi.

Ben de kitabın adını ve konusunu söyledim. Sessizce yürümeye devam ettik, geri dönerken bir ses duyduk; rüzgâr çıplak ağaçların üzerinden kalkıyor ve bize doğru alçalarak bir kez daha dağın gizemini ve gücünü gösteriyordu.

Birden kar yağmaya başladı. Durdum ve o ânın tadını çıkarmak için bekledim: düşen kar taneleri, gri gökyüzü, orman ve yanımdaki kadın. Daima yanımda olan bu kadın.

Sonra ona bunu söylemek istedim, ama bu sayfaları ilk kez okuduğunda kendisinin görmesi daha iyi olur diye düşündüm. Bu kitap sana adanmıştır Christina, karıma.

Yazar

Yazar Jorge Luis Borges’e göre *Zâhir* düşüncesi İslâm geleneklerinden gelmektedir ve 18. yüzyılda bir dönem yükselişe geçtiği düşünülür. *Zâhir*, Arapça “görünen, var olan, görünmez olamayan” anlamına gelir. Bir zamanlar karşılaştığımız bir kişi ya da düşünce, başka hiçbir şeye yer vermeyecek biçimde yavaş yavaş bütün düşüncelerimizi kaplar. Bu durum bir tür delilik ya da kutsal bir düşünceye kendini kaptırmak şeklinde tanımlanabilir.

Faubourg Saint-Péres, Encyclopedia of the Fantastic, 1953.

Ben Özgürüm

Adı Esther; bu ülkeye yapılmasından korkulan saldırı tehlikesi nedeniyle çok kısa bir süre önce Irak'dan dönmüş bir savaş muhabiri; otuz yaşında, evli, çocuğu yok. Adam, kimliği bilinmeyen, yirmiüç-yirmibeş yaşları arasında, esmer, Moğol tipli biri. İkisi de en son Fauborg St-Honoré caddesindeki bir kafede görüldüler.

Polise daha önceden tanıştıkları söylenmişse de ne sıklıkta görüştüklerini kimse bilmiyordu. Esther, kimliğini Mikhail adının arkasına gizleyen bu adamın daima çok önemli biri olduğunu söylerdi, yine de bir gazeteci olarak kariyeri için mi, yoksa bir kadın olarak kendisi için mi önemli olduğunu hiç söylemedi.

Polis resmî soruşturma başlattı. Bir çok varsayım ortaya atıldı – kaçırılma, şantaj, cinayetle sonuçlanan bir kaçırılma – ama hiçbirini, araştırmaları sırasında terörist hücrelerle bağlantılı kişilerle çok sık görüştüğü olasılığından öteye geçemedi. Ortadan kaybolmadan önceki haftalarda banka hesabından düzenli olarak belirli bir miktar para çekildiğini ortaya çıkardılar: Soruşturma görevlileri bu ödemelerin birilerinden bilgi satın almak için yapılmış olabileceğini düşündüler. Yanına yedek giysi almamıştı, ama işin tuhafı pasaportu da ortada yoktu.

Adam, yabancı, genç, poliste kaydı bulunmayan, kimliği hakkında hiçbir bilgi olmayan birisiydi.

Esther otuz yaşında, uluslararası iki gazetecilik ödülü sahibi, evli bir kadındı.

Karım

Elbette hemen suçlandım ve gözaltına alındım, çünkü karımın ortadan kaybolduğu gece nerede olduğumu söylemeyi reddettim. Yine de, gardiyan hücremin kapısını açtı, özgür olduğumu söyledi.

Ve niye özgürüm? Çünkü bugünlerde, herkes diğeri hakkında ne varsa biliyor, sadece soruyorsunuz ve yanıtı önünüzde: kredi kartınızı nerede kullandınız, en son neredeydiniz, kiminle yattınız. Benim durumumda bu daha da kolaydı: bir kadın, karımın arkadaşı, o da gazeteci ve üstelik de dul – bu nedenle o gece benimle beraber olduğunu açıklamak onun için önemli değildi. Tutuklandığımı duyduğunda bana iyilik etmek için tanıklık yapmaya geldi.

Esther'in kaybolduğu gün ve gece onunla birlikte olduğum konusunda somut bir kanıt sağladı.

Bana ait eşyaları iade eden ve aniden tutuklanışımın tamamen yasal bir durum olduğunu ekleyerek zrleri sıralayan, devleti suçlamak ya da karşı dava açmak için bir gerekçem olmadığını söyleyen Başkomiserle konuştum.

Bunlardan hiçbirini yapmaya en ufak bir niyetim olmadığını söyleyerek, bir suçlama karşısında, hiç suçumuz olmasa bile, hepimizin yirmidört saat gözaltında tutulmamızın olağan bir işlem sayıldığının farkında olduğumu anlatmaya çalıştım.

Gardiyanın sözlerini tekrarlayarak 'özgürsün, gidebilirsin,' dedi.

Karıma gerçekten bir şey olmuş olabilir mi?, diye sordum. Bana bir defasında – yeraltı dünyasındaki terörist şebekelerle yakın ilişkide olması anlaşılabilir bir şeydi – zaman zaman izlendiği duygusuna kapıldığını söylemişti.

Komiser konuyu değiştirdi. steledim ama başka bir şey söylemedi.

Pasaportuyla seyahat etmeye devam edip edemeyeceğini sorduğumda, "Elbette, bir suç işlemediğine göre," diye yanıtladı. Neden ülkeye özgürce girip ıkamasındı ki?

"yleyse artık Fransa'da olmayabilir?"

"şu beraber olduğunuz kadın yüzünden sizi terketmiş olabileceğini düşünüyor musunuz?"

“Bu sizi ilgilendirmez,” dedim. Komiser bir an durakladı ve ciddileşti; sıradan işlemler nedeniyle tutuklandığımı, bununla birlikte karım kaybolduğu için üzgün olmadığını söyledi. Kendisi de evliydi, kitaplarımı sevmemekle birlikte (demek görüldüğü kadar cahil değildi! Beni tanıyordu!) kendisini benim yerime koyduğunu ve ne kadar zor durumda olduğumu kavrayabildiğini anlattı.

Şimdi ne yapmam gerektiğini sordum. Bana kartını verdi ve bir şeyler duyarsam kendisini aramamı istedi. Bu sahneyi düzinelerce filmde görmüştüm, hiç de inandırıcı değildi; polisler daima bildiklerini söylediklerinden fazlasını bilirdi.

Esther’in en son birlikte görüldüğü kişiyi tanıyıp tanımadığımı sordu bana. Kod adını bildiğimi ama hiç tanışmadığımı söyledim.

Karımla aramızda bir sorun olup olmadığını sordu. On yıldır birlikte olduğumuzu, her evlilikte yaşananlardan daha fazla sorun yaşamadığımızı söyledim.

Son zamanlarda hiç boşanmaktan söz etmiş miydik, ya da karım beni terk etmekten bahsetmiş miydi; bunları sorarken çok dikkatliydi. Böyle bir olasılığı aklımızdan bile geçirmediğimizi söyledim, “her evlilikte yaşandığı” gibi zaman zaman anlaşmazlıklarımız olduğunu tekrarladım.

Sık sık mı yoksa sadece ara sıra mı?

“Ara sıra,” dedim.

Hâlâ çok dikkatli soruyordu. Karım acaba arkadaşıyla olan ilişkimden dolayı beni hiç suçlamış mıydı? Arkadaşıyla birlikte olduğum o gecenin ilk –ve son – kez olduğunu söyledim. Bu bir ilişki değildi, yapacak birşeyimiz yoktu ve kendiliğinden oluvermişti, çok sıkıntılı bir gündü, ikimizin de öğle yemeğinden sonra verilmiş bir sözü yoktu, baştan çıkarma oyunu da yaşama daima küçük bir lezzet katardı; sadece bu yüzden geceyi yatakta sonlandırmıştık.

”Sadece sıkıcı bir gün geçirdiğiniz için mi bir başkasıyla yattınız?”

Bu gibi konuların onun araştırmasının kapsamına girmeyeceğini, ama yardımına ihtiyacım olduğunu ya da daha sonra olabileceğini ona söylemeyi düşündüm – buna rağmen İyilik Bankası adında görünmez bir kurum vardı ve bu kurumu daima çok yararlı bulurdum.

”Bazen evet. Yapacak daha ilginç bir şey yok, kadın heyecan arıyor, bense macera, hepsi bu. Ertesi gün, her ikiniz de hiçbir şey olmamış gibi davranıyorsunuz ve yaşam devam ediyor.”

Teşekkür etti, elini çenesinin altına dayadı ve kendi dünyasında işlerin pek de böyle olmadığını söyledi. Doğal olarak sıkıntı ve bezginlik oluyordu, bir başkasıyla yatma isteği doğuracak kadar, ama her şey çok daha fazla kontrol altındaydı ve kimse arzularına ya da kendi düşüncelerine göre davranamazdı.

”Belki de sanatçılar daha özgürler.” dedi.

Onun yaşadığı dünyaya yabancı olmadığımı söyledim, ama toplum ve insanlık hakkındaki farklı görüşlerimiz arasında bir karşılaştırma yapmaya hiç niyetim yoktu. Sessiz kalarak, bir sonraki hamlesini bekledim.

”Özgürlükten bahsetmişken,” dedi, bu yazarın bir polis memuruyla tartışmaya girmeyi reddetmesinden biraz da hayal kırıklığına uğramış olarak, ” İstedığınız zaman gidebilirsiniz. Şimdi sizi tanıdım ya, artık kitaplarınızı okuyacağım. Biliyorum, sevmediğimi söyledim, ama gerçek şu ki aslında hiçbirini okumadım.”

Bu sözcükleri ne ilk ne de son kez duyuyordum. En azından tüm bu konuşmaların sonunda yeni bir okur kazanmıştım. Elini sıktım ve oradan ayrıldım.

Özgürüm, hapishaneden çıktım, karım gizemli bir biçimde ortadan kayboldu, belirli bir çalışma saatim yok, yeni insanlarla tanışırken zorlanmam, zenginim, ünlüyüm ve eğer Esther gerçekten beni terk ettiyse, onun yerini tutacak birini eninde sonunda bulurdum. Özgürdüm, bağımsızdım.

Ama özgürlük neydi?

Yaşamımın büyük bölümünü şunun ya da bunun tutsağı olarak geçirdim, dolayısıyla sözcüğün ne anlama geldiğini biliyordum. Çocukluğumdan beri, en değerli varlığım, özgürlüğüm için savaştım. Yazar değil, mühendis olmamı isteyen ailemle kavga ettim. Acımasız şakalarıyla beni alaylarının hedefi haline getiren okuldaki diğer çocuklarla kavga ettim, sadece benim burnumdan onlarınkinden daha fazla kan aktığında, ya da annemden yüzümdeki yara izlerini saklamak zorunda kaldığım – çünkü problemlerimi çözmek benim işimdi, onun değil – öğleden sonraları, acaba gözyaşlarına boğulmadan dayak

yiyebildiğimi onlara kanıtlayabildim mi? Hayatımı devam ettirebilecek bir iş bulmak için kavga ettim. Bir nalbur dükkânında dağıtım elemanı oldum, böylece ailemin şantajlarındaki o kara cümleden de kurtulmuş olacaktım: ”Sana para vereceğiz, ama sen de şunları, şunları yapmalısın...”

Büyüme çağında – her ne kadar başarıyla sonuçlanmadıysa da - âşık olduğum kız için kavga ettim, o da beni seviyordu; sonunda beni terketti çünkü ailesi benim bir geleceğim olmadığı konusunda onu ikna etti.

Gazetecilerin dünyasındaki – diğer işim – düşmanca tavırla savaştım. İlk patronum beni üç saat boyunca beklettiğinde ve ancak ben okuduğu kitabı yırtmaya başlayınca dönüp bana bakmaya tenezzül ettiğiğinde: şaşkınlıkla bana baktı ve orada, düşmanın karşısına çıkabilen, direnme yeteneği olan birini gördü, bunlar iyi bir muhabir olabilmek için önemli niteliklerdi. Sosyalist idealler için savaştım, hapishaneye girdim, çıktım ve savaşıma devam ettim, Beatles’ı ilk kez dinleyinceye kadar bir işçi sınıfı kahramanı gibi hissettim kendimi. Sonra rock müziğin Marx’dan daha eğlenceli olduğuna karar verdim. Birinci, ikinci ve üçüncü karımın aşkını kazanmak için savaştım. Birinci, ikinci ve üçüncü karımı terke edecek cesareti bulabilmek için savaştım, çünkü onlara duyduğum aşk bitmiyordu ve gitmek zorundaydım; ta ki beni bulmak için bu dünyaya gelmiş o kişiyi buluncaya kadar – ve o, bu üç kadından biri değildi.

Gazetede işimden ayrılacak cesareti bulmak için de savaştım ve kendimi kitap yazma serüveninin içine attım, üstelik benim ülkemde hiç kimsenin yazarlıkla karnını doyuramayacağını bilerek. Bir yıl sonra, binlerce

sayfadan fazla yazdıktan sonra pes ettim – yazdıklarım o kadar dahiceydi ki, ben bile okuyunca anlamıyordum.

Ben böyle herşeyle kavga ederken, duydum ki diğer insanlar özgürlükten bahsediyorlar ve bu biricik haklarını savundukça, ailelerinin isteklerine daha fazla boyun eğiyorlar, yaşamlarının geri kalanını birlikte geçirmeye söz verdikleri insanlarla evliliklerine, ekonomiye, yaptıkları diyetlere, yarım kalmış projelere, ‘Hayır’ ya da ‘Bitti’ demeyi bir türlü beceremedikleri sevgililerine, hiç sevmedikleri insanlarla öğle yemeği yemeye mecbur oldukları haftasonlarına esir oluyorlar. Lükse, lüksün görüntüsüne, lüksün görüntüsünün görüntüsüne köle olanlar. Kendilerinin seçmediği ancak onlar için en iyisinin bu olduğuna inandırıldıkları bir yaşantının kölesi olanlar. Ve birbirinin aynı günler ve geceler geçirenler, ‘serüven’ kelimesinin sadece kitaplarda geçen bir sözcük ya da daima açık duran televizyonda bir hayal olduğu günler ve geceler; ve ne zaman önlerinde yeni bir kapı açılrsa,

”İlgilenmiyorum. Hiç hâlim yok,” diyenler.

Oysa hiç denemedikleri bir şey için hazır olup olmadıklarını nereden bilebilirler? Ancak bunu sormanın bir anlamı yok; gerçek ise içinde büyüdükleri ve alışkın oldukları dünya düzeninin bozulmasından korkmalarındır.

Komiser özgür olduğumu söylüyor. Şimdi özgürüm ve hapisanede de özgürdüm, çünkü dünyada en fazla değer verdiğim şey ‘özgürlüktü’. Elbette, sırf bu nedenle sevmediğim şarapları içtim, yapmak zorunda olmadığım ve bir daha da asla yapmayacağım şeyleri yaptım, bunlar bedenimde ve ruhumda izler

bıraktı, bir başkasını benim yaşama duyduğum arzuya ve çılgın tutkuya eşlik etmeye zorlamanın dışında yapacak hiçbir şey olmadığını anladığım zaman beni bağışlamalarını istediğim halde, bu bazılarını incitmek anlamına geliyordu. Acı dolu günleri inkâr etmiyorum; izlerini madalyalar gibi taşıyorum içimde. Özgürlüğün bedelinin çok yüksek olduğunu biliyorum, en az köleliğin bedeli kadar yüksek; aradaki tek fark özgürlüğün bedelini keyif ve gözyaşlarıyla karışmış bile olsa bir tebessümle ödüyorsunuz.

Karakoldan çıktım, dışarda çok güzel bir gün başlıyordu, aklımdan geçenlerle uzak yakın ilgisi olmayan güneşli bir Pazar günü. Avukatım birkaç teselli edici sözcük ve bir demet çiçekle beni bekliyordu. Tüm hastaneleri ve morgları aradığını söyledi (birisi eve dönmediği zaman yapılan şeyler yani), ama Esther'den hiç haber yoktu. Gazetecilerin beni gözaltında tutulduğum yerde bulmalarına engel olabildiğini söyledi. Gelecekte karşı karşıya kalabileceğim suçlamalardan kendimi koruyabilmek için yasal bir strateji belirlemek üzere benimle konuşması gerektiğini ekledi. Bu kadar sıkıntıya girdiği için ona teşekkür ettim, yasal bir strateji geliştirmeye pek de meraklı olmadığını biliyordum, sadece beni yalnız bırakmak istemiyordu; çünkü neler yapabileceğimi kestiremiyordu (Sarhoş olup yeniden tutuklanır mıydım? Bir skandala neden olabilir miydim? Kendimi mi öldürecektim yoksa?). Ona düzene koymak zorunda olduğum bazı işlerim olduğunu söyledim; her ikimiz

de yasalarla ilgili bir sorun yaşamayacağımı çok iyi biliyorduk. Israr etti ama ona başka seçenek bırakmadım – sonunda özgürüm.

Özgürlük. Özgürlük tek başınayken berbat birşeydir.

Paris’de kent merkezine gitmek için bir taksiye atladım ve şöföre Zafer Anıtı’na yakın bir yerde inmek istediğimi söyledim. İkimizden birinin her yolculuktan dönüşünde, sıcak çikolata içmek için Esther’le sürekli bulduğumuz Champs-Élysée’deki Hotel Bristol’a doğru yola çıktım. Hayat bizi sürekli birbirinden uzak yollara göndermeye devam etse bile bu bizim eve dönüş ritüelimizdi, bizi bir arada tutan aşkın kollarına yeniden atılmaktı.

Yürümeye devam ettim. İnsanlar gülümsüyordu, çocuklar kışın ortasında kendilerine bahşedilen bu birkaç saatlik bahar havası nedeniyle mutluydu, trafik rahatça akıyor, herşey yolunda görünüyordu- ama hiç kimse karımı yeni kaybettiğimi bilmiyordu, hatta biliyormuş gibi bile yapmıyorlar, hiç umursamıyorlardı. İçimdeki acıyı anlamıyorlar mıydı? Herkes üzgün olmalıydı, beni anlamaları gerekiyordu, ruhu kan keybedercesine aşkını kaybeden bu adama destek vermeliydiler; ama gülmeye devam ediyorlardı, küçük mutsuz dünyalarının içine dalıp gitmişlerdi.

Ne tuhaf bir düşünce! Yanından geçtiğim birçok insanın ruhu da paramparça olmalı ve nasıl ve ne için acı çektikleri hakkında hiçbir fikrim yok.

Bir bara girdim ve sigara aldım, bardaki adam İngilizce konuşuyordu. Bir eczaneye girip çok sevdiğim naneli tabletlerden aldım ve oradaki kalfa da benimle İngilizce konuştu (her iki defasında da ben Fransızca konuştuğum

halde). Otele varmadan, bir dükkân arayan ve Toulouse'dan henüz gelmiş iki genç beni durdurdu; bir yığın insana sormuşlar, ama kimse onların ne söylediğini anlamamıştı. Neler oluyor? Tutuklandığımdan beri geçen yirmidört saat içinde Champs-Elysées'de konuşulan diller mi değişti?

Turizm ve para mucizeler yaratabilir, ama bunu nasıl daha önce anlamamış olabilirim? Esther'le buluşup sıcak çikolata içtiğimiz günler epey gerilerde kaldıysa da geçen zaman içinde her ikimiz de buradan defalarca ayrılıp yeniden döndük. He zaman daha önemli bir şey vardır. Daima ertelenmesi imkânsız bir randevu vardır. “Evet sevgilim, bir dahaki sefere birlikte sıcak çikolata içeceğiz, geç olmadan dönerim; bugün gerçekten çok önemli bir röpotajım var ve seni havaalanından almaya gelemeyeceğim; âcil bir durum olursa beni ara; yoksa gece görüşürüz.”

Cep telefonum! Cebimden çıkardım ve hemen açtım; bir çok kez çaldı ve her defasında yüreğim ağzıma geldi; telefonun küçük ekranında benimle görüşmeye çalışan insanların isimlerini görüyordum, ama hiçbirini yanıtlamadım. Yaklaşık yirmi kişi telefon numaramı biliyordu ve hepsi de numaramı kimseye vermeyecekleri üstüne yemin etmişlerdi; bu durumda ‘kayıtlı olmayan’ bir numara aradığımda açabilirdim, çünkü o olabilirdi. Öyle bir numara çıkmadı, yalnızca dostlarımın ve güvenilir iş arkadaşlarımdan numaraları belirdi. Hepsi de neler olup bittiğini öğrenmek için deliriyor, yardım etmek istiyor (ama nasıl?) ve bir şeye ihtiyacım olup olmadığını merak ediyor olmalılar.

Telefon çalmaya devam etti. Açmalı mıyım? Arayanların bazılarıyla görüşmeli miyim?

Neler olduğunu anlamayı başarınca kadar yalnız kalmaya karar verdim.

Esther'in, insanlara barınağa sığınmış evsizler gibi değil de daima konuk gibi davranıldığı çok az otelden biri olarak gördüğü Bristol Hotel'e ulaştım. Aileden biriymiş gibi karşılandım; olağanüstü güzellikteki bir saatin yanındaki masayı seçtim; çalan piyanoyu dinledim ve bahçeyi seyrettim.

Pratik olmalı, önümdeki seçenekleri gözden geçirmeliyim; hepsinin ötesinde yaşam sürüyor. Karısı tarafından terk edilen ne ilk ne de son erkek olacağım, ama bu böylesine güneşli ve güzel bir günde, sokakta herkes gülümserken ve çocuklar şarkı söylerken, baharın ilk işaretleri görülmeye başlamışken, güneş parlarken ve şoförler yaya geçitlerinde durmuşken mi olmalıydı?

Bir peçete aldım. Kafamdaki bu düşünceleri dışarı çıkarmalı ve kağıda dökmeliyim. Duyguları bir yana bırakıp ne yapmam gerektiğini düşünelim:

- (a) karımın gerçekten kaçırıldığını ve şu anda hayatının tehlikede olduğunu varsayalım ve ben kocası ve sadık bir eş olarak, dünyayı da ahreti de dolaşmak zorunda kalsam onu bulmalıyım.

Bu olasılığa yanıt: pasaportunu yanına aldı. Polisin bundan haberi yok, ama daha başka kişisel eşyalarını da beraberinde götürmüş, bunların

arasında her yurtdışına çıktığında yanına aldığı, içinde önemli azizlerin resimlerinin bulunduğu cüzdan da var. Ayrıca bankadan para da çekmiş.

Sonuç: Açıkça gitmek için hazırlanmıştı.

(b) birisinin verdiği söze inandığını, ama bunun bir tuzak olduğunu varsayalım.

Yanıt: Daha önce de kendini birçok defa tehlikeye atmıştı, bu onun işinin bir parçası, ama her defasında ne yaptığını bana söylerdi, çünkü hayatında tam anlamıyla güvendiği tek insan bendim. Nerede olacağını bana söylerdi, kiminle görüşeceğini (beni de tehlikeye atmamak için daha çok kod adlarını), ve belirli bir zaman içinde geri dönmezse ne yapmam gerektiğini daima söylerdi.

Sonuç: Muhbirlerinden biriyle görüşmeyi planlamıyordu.

(c) Yeni biriyle tanıştığını varsayalım.

Yanıt: Yanıtı yok. Tüm varsayımlar içinde anlamı olmayan bir tek bu.

Henüz kabullenemediğim. Bana hiçbir açıklama yapmadan terk etmesini kabul edemem. Ben de, Esther de yaşamın güçlükleriyle birlikte savaştığımızdan kendimizle daima gurur duyduk. Acı çektik ama birbirimize hiç yalan söylemedik; oysa oyunun kurallarından biri de evlilik dışı ilişkilerden bahsetmemektir. Aslında şu Mikhail denen adamla

tanıştığından beri çok değiştiğinin farkındaydım, ama sadece bu nedenle on yıldır süren bir evlilik bitirilir miydi?

Onunla yattıysa ya da ona âşık olduysa bile dönüşü olmayan bir maceraya atılmadan önce birlikte başardıklarımızı, yaşadıklarımızı hiç düşünemedi mi? İstediği zaman istediği yere gitmekte özgürdü, etrafı her zaman asırlardır kadın yüzü görmemiş askerler ve erkeklerle doluydu, hiç soru sormadım, o da hiçbir şey anlatmadı. İkimiz de özgürdük ve bununla gurur duyuyorduk.

Ama Esther birdenbire yok oldu ve sadece benim için bir şey ifade eden ipuçları bıraktı, sanki gizli bir mesajdı bu: Ben gidiyorum.

Neden?

Bu soruyu yanıtlamaya değer mi?

Hayır. Çünkü bu sorunun yanıtında sevdiğim kadının yanımda kalmasını sağlamaktaki yetersizliğim gizli. Onu bulmaya ve geri dönmeye zorlamaya değer mi? Evliliğimize bir şans daha tanınması için ona yalvarmak ve dilenmek?

Bu çok saçma: nasıl daha önce sevdiklerim beni terk ettiğinde acı çektiysem şimdi de aynısını yapmak daha iyi olacaktı. Geçmişte nasıl yaralarımı sardıysam yine aynısını yapmalıydım. Bir süre saplantılı biçimde onu düşüneceğim, hayata küseceğim, durmadan karımın beni terk edişini anlattığım için arkadaşlarım sıkılacak. Olan biteni doğrulamaya çalışıp onunla geçirdiğim günlerin gecelerin her anını

yeniden düşünceğim; sonunda ben ona karşı ne kadar iyi olmaya çalıştıysam onun bana hep sert davrandığı sonucuna varacağım. Bir başka kadın bulacağım. Caddeden aşağı doğru yürürken ona benzeyen kadınları görmeyi sürdüreceğim. Gündüz ve gece, gece ve gündüz acı çekeceğim. Bu durum haftalar, aylar belki bir yıl ya da daha fazla sürebilir.

Ta ki bir sabah, uyandığımda başka bir şey düşündüğümü fark edinceye kadar; ve o zaman kötü günlerin geçtiğini bileceğim. Kalbim yaralanmış olacak, ama iyileşecek ve yaşamın güzelliğini bir kez daha görmeye başlayacak. Bu daha önce de oldu, tekrar olacak. Eminim. Birisi gittiğinde, gider; çünkü bir diğeri gelmek üzeredir. – Aşk yeniden bulacağım.

Bir an için yeni durumumun tadına varıyorum: bekâr ve bir milyoner. Kiminle istersem onunla güpegündüz dışarı çıkabilirim. Katıldığım partilerde yıllardır davranmadığım gibi davranabilirim. Yeni haber tez yayılır ve bir süre sonra her türden kadın; genci yaşlısı, çok da genç olmayanı, zengini ve olmak istediği kadar zengin olamayanı, akıllısı ve sadece ben duymak istediğimde ne düşündüğünü söyleyeni, hepsi kapımı çalmak için gelecek.

Özgür olmanın muhteşem bir şey olduğunu düşünmek istiyorum. Yeniden özgür olmak. Beni bekleyen ve beni küçük düşürecek böyle bir deneyimi yeniden yaşamamı engelleyecek ilk ve gerçek aşkı bulmaya hazır olmak istiyorum.

Sıcak ikolatamı bitirip saate bakıyorum; bir zamanlar insanoğlunun bir parçası olduğumu hatırlatan hoş duygular hissetmek için hâlâ zamanım olduğunu biliyorum. Birkaç saniye için Esther’in kapıdan girdiğini, güzel İnan halılarının üstünde yürüdüğünü, yanıma oturduğunu ve bir Şey söylemeden bir sigara içtiğini, avludaki bahçeye baktığını ve elimi tuttuğunu hayal ediyorum. Yarım saat geçiyor ve bu yarım saat boyunca zihnimde yarattığım bu öyküye inanıyorum, ta ki tam anlamıyla bir fantezi olduğunu anlayıncaya kadar.

Eve gitmemeye karar veriyorum. Resepsiyona giderek bir oda, diř firası ve deodoran istiyorum. Otel dolu ama mdr istediğim Şeyleri hemen ayarlayıveriyor: Eyfel Kulesi’ne, bir terasa, Paris’in çatılarına bakan harika bir suite buluyorum kendimi. Işıklar teker teker yanıyor, aileler Pazar akşam yemeklerini yemek için bir araya geliyorlar. Champs-Elysées’de hissettiğim Şey yeniden dönüyor: Çevremdeki güzellikler arttıa ben kendimi daha da berbat hissediyorum.

Televizyon yok. Akşam yemeği yok. Terasda oturup geçmişimi düşünüyorum, ünlü bir yazar olmayı düşleyen genç bir adam ve gerçeğin bütünüyle farklı olduğunu birdenbire anlayan – neredeyse hiç okur kitlesi olmadığı söylenen bir ülkede, nerdeyse kimsenin okumadığı bir dilde yazan – genç bir yazar. Ailesi onu niversiteye gitmesi için zorlar (bir diplama sahibi olduğun sürece hangi niversite

olduğunun önemi yok oğlum; yoksa bir şey olamazsın). İsyan eder, Hippiler döneminde dünyayı gezer, bir şarkıcıyla tanışır, birkaç şarkı sözü yazar ve birden, anne babasının sözünü dinleyip kimya mühendisi olan kız kardeşinden daha fazla para kazanmaya başlar.

Biraz daha şarkı sözü yazdım, şarkıcı giderek daha da tanındı, birkaç daire daha satın aldım ve şarkıcıyla kavga ettim, ama hâlâ önümdeki birkaç yıl daha çalışmamı gerektirmeyecek kadar param vardı. Kendimden daha yaşlı bir kadınla ilk evliliğimi yaptım, çok şey öğrendim – nasıl sevişildiğini, nasıl araba kullanıldığını, İngilizce konuşmayı, geç saate kadar yatakta kalmayı- ama ayrıldık, çünkü beni “duygusal olarak olgunlaşmamış ve yeterince büyük göğüslere sahip herhangi bir kızın arkasından gitmeye çok hazır” buluyordu. Duygusal dengemi sağlayabileceğini düşündüğüm kadınlarla ikinci ve üçüncü kez evlendim: İsteddiğimi aldım fakat anladım ki, benim istediğim dengeyi derin bir can sıkıntısından ayırt etmek mümkün değildi.

İki boşanma daha. Yeniden özgürlük ama bu sadece bir duygu; özgürlük birilerine sözler vermeden yaşamak değil, benim için en iyisini seçme yeteneğiydi.

Aşkını aramaya devam ettim, şarkılar yazmaya da. İnsanlar bana ne yaptığımı sorduğunda, yazar olduğumu söylüyordum. Beni sadece yazdığım şarkı sözlerinden tanıdıklarını söylediklerinde bunun işimin bir parçası olduğunu söylüyordum. Özür dileyip yazdığım

kitaplardan hiçbirini okumadıklarını söylediklerinde de bir proje üzerinde çalıştığımı anlatıyordum – ki yalandı. Gerçek olan param olduğu, ilişkilerim olduğu idi, sahip olmadığım şey ise bir kitap yazacak kadar cesaretti. Hayallerim şimdi daha bir elle tutulur hale gelmişti ama eğer dener ve başaramazsam, yaşamımın geri kalanının neye benzeyeceğini bilmiyordum; işte bu nedenle bir düşü besleyerek yaşamak, sonunda hiçbir şey elde edememe olasılığıyla yüzleşmekten daha iyiydi.

Bir gün bir gazeteci benimle röportaj yapmaya geldi; yaptığım işlerin tüm ülkede tanınmasının, ama bizzat beni hiç kimsenin tanımamasının nasıl bir şey olduğunu öğrenmek istiyordu. Doğal olarak medyada sürekli gündemde olan şarkıcıydı. Gazeteci çok tatlı bir kızdı, akıllı, sessiz. Sonra iş stresinin olmadığı bir partide tekrar karşılaştık ve aynı gece onunla yatmayı başardım. Âşık oldum, ama o hiç ilgilenmedi. Onu aradığımda hep meşgul olduğunu söylüyordu. O beni reddettikçe ben onunla daha fazla ilgilenmeye başladım, ta ki en sonunda onu şehrin dışındaki evimde benimle bir hafta sonu geçirmeye razı edinceye kadar (Ailenin kara koyunu ben olmalıyım ama bazen isyan etmek iyi oluyor – aynı yaşlardaki arkadaşlarımla arasında kent dışında ev sahibi olan bir tek bendim).

Denizi seyrederek üç gün geçirdik, ona yemek pişirdim, o işiyle ilgili hikâyeler anlattı ve sonunda bana âşık oldu. Şehre döndük, belirli aralıklarla benim dairemde kalmaya başladı. Bir sabah her

zamankinden daha erken çıktı ve daktilosuyla geri döndü; ondan sonra hiçbir şey söylenmeden benim evim aynı zamanda onun da evi oldu.

Daha önceki eşlerimle de yaşadığım benzer anlaşmazlıklar ortaya çıktı: ben macera ve bilinmeyenin peşinde koşarken kadınlar daima denge ve sadakat arıyorlardı. Bu defa, ilişki daha uzun sürse de. Yine de ikinci yılın sonunda Esther'in daktilosunu ve beraberinde getirdiği diğer eşyaları kendi dairesine geri götürmesinin zamanının geldiğini düşündüm.

“Bir işe yaramayacak.”

“Ama beni seviyorsun, ben de seni seviyorum, doğru değil mi?”

“Bilmiyorum. Seninle birlikte olmayı sevip sevmediğimi soruyorsan, cevabım evet. Ama eğer sensiz yaşayabilir miyim diye soruyorsan, cevabım yine evet.”

“Erkek olarak doğmadığım için çok mutluyum. Kadın olduğum için çok mutluyum. Bizden kadın olarak beklediğiniz tek şey iyi yemek yapmamız. Ama erkeklerin herşeyi yapabilmeleri bekleniyor – bir evi ayakta tutmaları, sevişmeleri, çocuklarıyla ilgilenmeleri, para kazanmaları ve başarılı olmaları gerekiyor.”

“Bu yüzden değil: Kendimden çok memnunum ben. Seninle birlikte olmaktan çok keyif alıyorum, ama sadece yürümeyeceğini düşünüyorum.”

“Benimle birlikte olmaktan keyif alıyorsun, ama kendin olmaktan nefret ediyorsun. Daha önemli şeyleri untabilmek için daima serüven arıyorsun. Damarlarında akan adrenalini sürekli hissetmek istiyorsun ve onlardan akması gereken tek şeyin kan olması gerektiğini unutuyorsun.”

“Önemli şeylerden kaçmıyorum. Bana önemli bir şey söyle.”

“Kitap yazmak.”

“Bunu her zaman yapabilirim.”

“O zaman git ve yap. Sonra, eğer istersen herkes kendi yoluna gider.”

Yaptığı yorumu saçma buldum; ne zaman istersem bir kitap yazabilirim; yayıncıları, gazetecileri, bana iyilik borcu olan bir yığın insanı tanıyordum. Esther ise sadece beni kaybetmekten korkan bir kadın, bir sürü şey uyduruyor. Ona herşeyin bittiğini, ilişkimizin sona erdiğini, beni mutlu edeceğini düşündüğü herhangi bir şeyle değil, bunun aşkla ilgisi olduğunu söylüyorum.

Aşk nedir? diye soruyor. Anlatmak için yarım saat uğraşıyorum ve adam gibi bir tanımlama yapamadığımı fark ediyorum.

Aşkın nasıl anlatılacağını bilemediğine göre, diyor; denemeli ve bir kitap yazmalıymışım.

İkisinin birbiriyle ilgisi olmadığını söylüyorum. Tam da o gün oturduğumuz daireyi terk edeceğim; o istediği kadar kalabilir. Gideceğim ve o kendisine yaşayacak başka bir yer buluncaya kadar otelde kalacağım. İyi olur, diyor, şimdi gidebilirim, daire bir ay içinde boşalmış olur – yarın kendisine yeni bir yer bakmaya başlayacak. Eşyalarımı topluyorum ve o gidip kitap okuyor. Geç oluyor, diyorum, yarın gidiyorum. Hemen gitmem gerektiğini, çünkü yarın kendimi bu kadar güçlü ya da kararlı hissetmeyeceğimi söylüyor. Benden kurtulmaya mı

çalıştığını soruyorum. Gülüyor ve ilişkiyi bitirmek isteyen kişinin ben olduğumu söylüyor. Yatağa gidiyoruz ve ertesi gün, terketme arzusu o kadar da baskın değil, biraz daha düşünmeye ihtiyacım olduğuna karar veriyorum. Esther, yine de sorunun henüz çözümlenmediğini söylüyor: Yaşama nedenimin ne olduğuna karar veremediğim sürece bu senaryo sürekli olarak yinelenecek; sonunda kendisi mutsuz olacak ve beni terk edecek. Bunun da ötesinde, eğer o beni terk ederse, bunu hiç beklemeden yapacak ve geri dönmesini sağlayabilecek tüm köprüleri de yakacak. Ne demek istediğini soruyorum. Başka bir sevgili bulacağını ve âşık olacağını söylüyor.

Gazetede işine gitmiyor ve ben de bir gün çalışmamaya karar veriyorum (şarkı sözü yazmanın dışında bir kayıt stüdyosunda çalışıyorum). Daktilonun başına oturuyorum, tekrar kalkıyorum, gazeteleri okuyorum, âcil yanıtlanması gerekli bazı mektupları yanıtlıyorum ve bunu yapmaya başladıktan sonra âcil olmayanları da yanıtlamaya başlıyorum. Yapmam gerekenlerin listesini çıkarıyorum, müzik dinliyorum. Bizim apartmanın çevresinde yürüyüşe çıkıyorum, fırıncı ile hoşbeş ettikten sonra eve dönüyorum ve birden bütün bir gün sona eriyor ve hâlâ tek bir cümle bile yazmayı beceremiyorum. Yapmak istemediğim şeyler için beni zorladığından Esther'den nefret ettiğime karar veriyorum.

Eve döndüğünde bana bir şey sormuyor, ama hiçbir şey yazmayı beceremediğimi kabul ediyorum. Bakışlarımın dün gecekiyle aynı olduğunu söylüyor.

Ertesi gün işe gidiyorum, ama o akşam yeniden daktilonun durduğu masanın başına geçiyorum. Okuyorum, televizyon seyrediyorum, müzik dinliyorum, yeniden makinenin başına dönüyorum ve böylece üzerinde sadece “ilk cümleler” olan kağıt yığınlarıyla dolu iki ay geçiyor; ama tek bir paragrafı bile bitiremiyorum.

Mümkün olabilecek her türlü özürü sıralıyorum – bu ülkede kimse okumuyor, bir plan yapamadım ya da muhteşem bir şey yakaladım, ama henüz geliştirmek için doğru bir yol arıyorum. Üstelik bir makale ya da şarkı sözü yazmakla meşgulüm. İki ay daha geçiyor ve bir gün bir uçak biletiyle eve geliyor.

“Yeter,” diyor. “Çok işin varmış gibi, sorumlulukların altında eziliyormuş, her ne yapıyorsan dünyanın buna çok ihtiyacı varmış gibi davranmayı bırak artık ve bir süreliğine sadece seyahate çık.” Birkaç makale yazdığım gazetelerde her zaman editör olabilirim, şarkı sözü yazdığım kayıt stüdyosuna başkan olabilirim, çünkü rakipleri için çalışmamı istemezler, şu anda yaptığım şeyleri daima yapabilirim, ama hayallerim bekleyemez. Ya kabul ederim ya da unuturum.

Bilet beni nereye götürecekt?

İspanya.

Çok şaşıyorum; uçak biletleri pahalı; ayrıca şimdi gidemem, önümde bir kariyer fırsatı var ve onu değerlendirmek zorundayım. Bir yığın potansiyel ortaklığı kaybedeceğim; sorun ben değilim, evliliğimiz. Gerçekten de kitap yazmak istiyorum, kimse beni durduramaz.

“İstiyorsan yapabilirsin, ama yapmazsın,” dedi. “Senin sorunun ben değilim, kendinsin, onun için biraz yalnız kalman senin için iyi olacak.”

Bana bir harita gösteriyor. Madrid’e gitmeliyim, orada Fransa sınırında Pirenelere giden bir otobüs yakalayabilirim. Ortaçağ’da hacca gidenlerin başlangıç noktasında; Santiago’ya giden yolda. Yol boyunca yürümeliyim. Yolun sonunda beni bekliyor olacak ve sonra söylediğim herşeyi kabul edecek: onu artık sevmediğimi, edebî bir şahaser yaratamayacak kadar çok şey yaşamadığımı, yazar olmayı aklımdan bile geçirmediğimi, bunun ergenlik hayallerimden başkaca bir şey olmadığını.

Bu bir delilik! Bu çok uzun iki yıl boyunca birlikte yaşadığım kadın – ilişki terminolojisinde gerçekten de sonsuzluk kadar uzun bir zaman- yaşamım hakkında kararlar alıyor, beni işimi bırakmaya zorluyor ve neredeyse tüm ülkeyi yürüyerek geçmemi bekliyor! Bunu ciddiye almaya karar vermem bile o kadar çılgınca ki! Üst üste sayısız geceler sarhoş oldum, o da yanımda en az benim kadar sarhoştur – içkiden

oldum olası nefret ettiği halde. Saldırganlaşıyorum, özgürlüğümü kiskandığını söylüyorum, bu delice düşüncenin tek nedeninin onu terketmek istemem olduğunu söylüyorum. Oysa o tüm bunların daha ben okuldayken ve yazar olmayı hayal ederken başladığını söylüyor – daha fazla ertelemek yok, eğer şimdi kendimle yüzleşmezsem yaşamımın geri kalanını evlenip boşanarak, geçmişimle ilgili sevimli anekdotlar anlatarak ve durmaksızın düşerek geçireceğim.

Elbette karımın haklılığını kabul edemem, ama gerçeği söylediğini biliyorum. Ve bunun farkına vardıkça, daha da sinirli oluyorum. Benim bu saldırganlığımı şikayet etmeden kabulleniyor; sadece gidiş günümün yaklaştığını yavaşça bana hatırlatıyor.

Bir gece, o günden hemen önce, benimle sevişmeyi reddediyor. Bütün bir marihuanayı, iki şişe şarabı içiyorum ve oturma odasının ortasında kendimden geçiyorum. Kendime geldiğimde, çukurun dibini boyladığımı fark ediyorum, ve şimdi yapabileceğim tek şey yeniden yukarı tırmanmak. Cesaretiyle onca gurur duyan ben, kendi yaşamımda nasıl da korkak, aşağılık ve serüvenden kaçan birine dönüştüğümü görüyorum. O sabah, karımı bir öpücükle uyandırıp istediklerini yapacağımı söylüyorum.

Yola çıkıyor ve otuzsekiz gün boyunca Santiago'ya giden yolu izliyorum. Oraya ulaştığımda, asıl yolculuğumun orada başladığını anlıyorum. Aslında beraberliğimiz resmen sürdüğü ve sık sık telefonla

görüştüğümüz halde aramızda Esther'in bedeninden beni ayıracak bir okyanus olması için Madrid'e yerleşmeye ve telif ücretleriyle geçimimi sağlamaya karar veriyorum. Hâlâ evli olmak ve daima onun kollarına dönebileceğimi bilmek, ama bu arada da yeryüzündeki tüm özgürlüklerin tadını çıkarmak çok rahatlatıcı.

Katalan bir bilim kadını ile mücevher yapan Arjantinli bir kadına ve metroda şarkıcılık yapan genç bir kadına âşık oluyorum. Şarkı sözlerimden aldığım telif ücretleri gelmeye devam ediyor ve bu da çalışmadan rahat bir hayat sürmem ve istediğim herşeyi yapabilecek kadar zaman bulabilmem için yeterli... hatta kitap yazmak için bile.

Paulo Coelho Zâhir’le ilgili soruları yanıtlıyor.

Zâhir’in ana fikri nedir?

Beklenmeyen şeyler olur ve biz her zaman bunlara hazırlıklı değilizdir. Yaşamımızda her şey önceden düzenlendiğinde, işte bu tehlikeli bir noktadır, çünkü “düzenleme” dediğimiz gerçekte sadece bize anlatılan bir öyküdür, ama başından sonuna kadar aynı biçimde sürdürülemez. Ben, karısı onu birdenbire terk ettiğinde yaşamına yeniden değer biçmek zorunda bırakılan başarılı bir yazarı baş karakterim yaparak bize daha önce anlatılmamış bir öyküyü keşfetmeye çalışıyorum. Bununla birlikte, ileri adım atmak ve yeni fırsatlar yakalamak yerine kahramanım bir soruya takılıp kalıyor: “Karım beni neden terk etti?” Ve bu soru onun için Zâhir’e dönüşüyor.

Zâhir nedir?

Yazar Jorge Luis Borges’e göre, Zâhir düşüncesi İslâm geleneklerinden geliyor ve büyük olasılıkla on sekizinci yüzyılda ortaya çıkmış. Arapça “Zâhir” “görünen”, “var olan”, “görmezden gelinemeyen” anlamına gelir. Bu bir obje ya da bir kişi olabilir, ve bu obje veya kişi başka hiçbir şey düşünmemize olanak vermez biçimde giderek tüm düşüncelerimizi kaplar. Bu durum delilik ya da kutsal bir düşünceye kendini kaptırmak olarak düşünülebilir.

Zâhir’in ne kadarı otobiyografik? Kendinizden ne kadar bahsediyorsunuz?

Kitap, yazar ve insan olarak benim birçok deneyimime dayanıyor. Her kitapta otobiyografik bir yan bulunur, çünkü yapabileceğimiz tek şey kendi deneyimlerimizi aktarmaktır. Ancak hâlâ bir sanatçı olan karımla evliyim ve kendisi aynı zamanda kitabımı ithaf ettiğim kişidir.

Kitapta başarılı yazarın karısı da çok tanınmış, başarılı ve kendi bağımsız kariyeri olan bir kadın ve yine de kocasını terk ediyor? Neden?

İnsanoğlu için en büyük tuzaklardan birisi “mutluluk arayışı”dır. Yaşamının her alanında çok başarılı olduğu halde Esther, yazarın karısı, mutlu bir insan değil. Fakat diğer insanların yaptıklarını yapmak yerine, örneğin yaşamın anlamı hakkında düşünmeyi önlemek için duygularını bir yana bırakıp kendini meşgul etmektense “mutluluk” adı verilen o şeyi aramaya karar veriyor.

Ve o zaman savaş muhabiri olmaya mı karar veriyor?

Kesinlikle. Savaş insanı kaçınılmaz biçimde en uç noktaya kadar sınayan bir deneyimdir ve içlerindeki iyiyi ve kötüyü açığa çıkarır. Bu ne yazık ki, hepimizin dünyanın her yerindeki savaşlarda, her gün gördüğümüz bir şey.

Bunu anlamak için fiilen savaş bölgesinde olmak gerekli mi?

Hayır. Savaş evlerimize her gün televizyon aracılığıyla giriyor ama yaşamın anlamını daha iyi anlamamıza neden olduğunu söyleyemeyiz. Doğru olan şudur ki, bizler tümüyle

kendimizi onlara adamamızı gerektiren, çabalarımızı ve hayatımızı temize çıkaran belirli değerler (para, güç, estetik) geliştirdik, fakat aslında bunlar kendimize şu soruyu sormamızı engelliyor: “Mutlu muyum?” Ve kendimize mutlu olup olmadığımızı sormak, ne yaptığımızı, yaşamı paylaştığımız kişiyle ne yaptığımızı sormak, yazgımızı anlamamız için yardımcı olur. Ama oldukça fazla cesaret gerektirir. Romandaki çiftin mükemmel bir ilişkisi var, çok açık bir ilişki ve buna rağmen kadın kocasını terk ediyor. Bir insan olarak kendi deneyimlerime bakıp evlilik kurumunun gerçek doğasını çözümlenmeye çalıştım.

Size o zaman Zâhir, insanoğlunun evrensel deneyiminin bir parçası mıdır?

Zâhir bir insan da olabilir, bir iş, bir amaç da, fakat ona sahip olmaya çalışmak ya da ona ulaşmak bize asla mutluluk getirmez, onun yerine sağlıksız bir saplantı haline gelir. Ne yazık ki, bu herkesin yaşadığı bir deneyimdir.

Kitapta, sürekli olarak bize anlatılan hikâyelerin arkasında yatan söylenmemiş, anlatılmamış hikâyelerden bahsediyorsunuz?

Evet. Birkaç örnek verebilirim bu konuda. Çarmıha germe, işkencelerin en kötüsüdür. Cicero bunu “dehşet veren bir cezalandırma” diye tanımlar, insan ölmeden önce korkunç acı çeker. Ve hâlâ insanlar zincire takılı bir haçı boyunlarında taşıyor, ya da duvarlarına asıyorlar; bunu dinsel bir sembol olarak görüyorlar ve aslında bir işkence âleti olduğunu unutuyorlar. Hıristiyanlıktan bir başka örnek verirsek: Aziz Boniface, tanrı Odin henüz çocukken onu onurlandırmak için yapılan bir dinsel töreni, “hıristiyanlaştırma” kararı veriyor. Yılda bir kez Germanik kabileler, çocukların bulması için bir meşe ağacının altına armağanlar koyuyor. Bu şekilde pagan tanrılarını mutlu ettiklerini düşünüyorlar.

Bir kişinin hayatı boyunca birden fazla Zâhir’i olabilir mi?

Hayal kırıklıkları çoğaldıkça Zâhirler ortaya çıkar. Bu şekilde, sorunu nasıl çözeceğimizi düşünmek yerine sorunun görüntüsüne takılıp kalırız.

Zâhir bir amaca ulaşmak için bize rehberlik edebilir mi, ya da sadece bir arzu nesnesi midir?

O sadece düşlerimizi izlemeye ve yolumuzun üstünde bize rehberlik eden işaretlere inanmamıza yardım eder. O zaman hedeflediğimiz bir şey vardır, fakat aynı zamanda yolculuktan da keyif alırız. Zâhir’le birlikte attığımız her adımda aynı keyif duygusu yoktur, sadece yaşamamız için gerekli olduğuna inandığımız inatçı bir sahip olma arzusu vardır.

Kitapta ana karakterlerden biri neden Kazakistan’dan geliyor?

Bu ülkenin çok eskiden beri süregelen bir gök tanrı geleneği var, bu öyle bir gelenek ki, hâlâ ondan öğrenecek çok şeyimiz var. Bu geleneğin biçimsel bir dinle ilgisi yok, ruhanî yanı var. Bu geleneğin – temelde günlük yaşam mucizesini kutsayan - sayesinde orada yaşayan göçmenlerin ve diğer insanların çok daha gelişmiş inanışların etkisini yaşatmalarını sağlıyor. Çok yakın zamanda İspanya’ya yaptığım bir seyahat sırasında bir âyine katıldım fakat sıra vaaza geldiğinde kiliseden çıktım ve çevremdeki manzarayı seyrederek dışarıda bekledim. Rahibin söyledikleri bir hoparlörle dışardan duyulabiliyordu ve İncil hakkında söyledikleri o an benim için çok daha fazla şey ifade ediyordu, çünkü oradaydım, bir dağın tepesinde, aşağıya dünyaya bakıyordum, hayatta olmanın en büyüğü kanıtıydı bu.

Kitaplarınızı yazmaya nasıl başlarsınız?

Farkında olmadan içine dalarım. Ruhumun sorduğu ama henüz aklımın almadığı sorular beni yönlendirir. Yazma sürecinde kendi yanıtlarımı bulurum.

Diğer kitaplarınız arasında *Zâhir*'e en yakın gördüğünüz hangisi?

Her kitap farklıdır ve başka bir ruh hâlimi ifade eder. Kitaplarımın en belirgin özelliği konuları değil, yüzeysel olmayan ve doğrudan üslubudur.

En beğendiğiniz yazarlar?

William Blake, Henry Miller, Jorge Luis Borges, Jorge Amado.

Dünyanın en fazla satan yazarlarından biri olmak edebiyata bakış açınızı nasıl değiştirdi?

Yolculuk yaptıkça, okurlarımdan gelen mektupları okuyup, çeşitli konferanslar verdikçe anladım ki benim zamanımda müzik bizim için ne kadar önemliyse kitaplar da günümüz insanı için o kadar önemli.

Batı'da şöhretin kült olduğu bu çağda, entellektüellere hâlâ yer olduğuna inanıyor musunuz?

Bence bir entellektüel de şöhret olabilir ve kendi içinde yaratıcı bir biçimde bunun üstesinden gelmelidir, dünyayı daha iyi bir yer yapabilmek için şöhretini kullanmalıdır. Peter Gabriel ve Bono, buna sadece iki örnektir.

Edebiyat yoluyla akademik ve popüler kültür arasında uzlaşma sağlanabilir mi?

Bugünün popüler kültürü, yarının akademik kültürüdür.

ELİMİ AÇTIĞIM AN

Sol el yayı sıkıca kavrarırken sağ el ipi yavaşça çekmeye başlar. Bu muazzam bir güç gerektirir – yatay bir düzlem boyunca 35 kilogram ağırlığında bir bavulu kaldırmakla eşit bir güç – ama sallanmamam gerek, iki gözümü de açık tutmalıyım, ayaklarım yere sıkı basmalı. Bir tür kendinden geçme hali bu: aynı anda hem kendimim, hem de yay, ok ve 28 metre ötedeki hedefin kendisiyim.

Ve sonra, o ânın geldiğini ‘hissettiğimde’ elim açılıyor ve ok hedefine doğru yola çıkıyor. Bu noktadan sonra, okçuya sadece okun uçuşunu dikkatle izlemek kalıyor, yapabileceğinin en iyisini yaptığını, kendini kontrol ettiğini ve oku atarken geçen süreç boyunca keyif aldığını bilerek. Burada apaçık bir paradoks var: bir sonraki an bırakmak zorunda olduğum ve izlediği yolu daha sonra en ufak biçimde bile değiştiremeyeceğim bir şeyi göğsüme yaklaştırmak, yüzüme yaklaştırmak için tüm gücümü harcıyorum.

Telefonun çaldığını duyabiliyorum ama bekleyebilir. Uçuşu boyunca oka eşlik ediyorum ve şimdi bu uçuşa çok benzer bir şeyi mesleğimde de yaşıyorum: yeni kitabım 1 Ekim’de, dört gün içinde çıkıyor. Yay elinden bıraktığı anda, ancak ok hedefe ulaşmadan önce okçu ne hisseder? Yazdıklarının çok kısa bir zamanda insanların – okuyucuların, sayfaların içine dalacak ve paylaşmaya çalıştığım duyguları anlayacak (ya da anlamayacak) olanların – elinde olacağını bildiğinde bir yazar ne hisseder?

İki kelimedede toparlayabilirsem, bunlar ‘heyecan’ ve ‘keyif’ olacaktır.

Eski Zen okçuları her okun bir yaşam olduğunu ve her erkeğin buna saygı duyması gerektiğini söyler. Her kitap da önce bana, sonra da okuyucularıma yönelen bir ok, yaşamımın ortaya dökülen küçük bir parçası. Elbette daha önce de kitaplarım yayınlandı ve her biri içimde farklı bir duyguyu kıskırttı, ama Zâhir’de farklı olan bir şey var: belki de *The Pilgrimage*’dan (Hac Ziyareti) bu yana, diğer kitaplarımın hepsinden daha çok benimle ilgili. *The Pilgrimage*’da Santiago’ya giden yolu izledim, özlem ve inatla kılıcımı aradım. Şimdi ise o kılıçla yaptıklarımı diğer insanlarla paylaşıyorum.

Ok okçunun amacıdır: yayın gücüyle hedefin hoşluğunu bir araya getiren oktur. Bu amaç, o nedenle, çok belirgin, doğru ve dengeli olmalı. Ok bir kez yaydan çıktığında geri dönmeyecektir, bu yüzden – oka yol veren hareketler gerektiği kadar kesin ve doğru değilse – sırf yay gerildiği ve hedef de oku beklediği için dikkatsizce davranmaktansa atışı durdurmak en iyisidir; yay tümüyle gerilmiş ve hedef de oku beklemektedir.

Bunu birçok kez yaptım: bilgisayarımdan tüm kitap taslaklarını sildim çünkü onların içinde fikirlerimi ve duygularımı açıkça ifade etmeyi beceremiyordum. Sadece hata yapmaktan korktuğum için oklarımı, kitaplarımı asla salıvermedim. Eğer yaptığım hareketler doğruysa, o zaman elimi açıyorum ve yayı serbest bırakıyorum.

Eğer yazdığım her sözcüğün tümüyle bir parçasıysam, o zaman sözcükler artık bana ait olmaktan çıkıyor, hedef bir aynaya dönüşüyor, okuyucularımın gözünde kendi yansımamı görüyorum.

Telefon yeniden çalıyor, özel numaram.

Bu numarayı sadece beş kişi biliyor ve bu kez yanıtlıyorum. Arayan henüz Londra Kitap Fuarı’ndan dönen Mônica Antunes, arkadaşım ve temsilcim. Orada çok heyecanlı birçok yayıncıyla görüşme yaptı; e ne de olsa tüm dünyada kitabın ilk baskı sayısı 8 milyon olacak. Bütün yayıncıların her ülkede tek bir söyleşimin (kendi ülkem olması dolayısıyla Brezilya hariç olmak üzere) yayınlanması konusunda fikir birliğine vardıklarını söylüyor. İngilizlerin sinemalarda gösterilmek üzere bir reklam hazırladıklarını ve Japon yayınevini Tokyo metrosunu posterlerle donatacağını anlatmaya başlıyor.

‘Bütün bunlar midemde soğuk bir his uyandırıyor, Paulo. Metroda yapılacak bu reklam kampanyası bir servete mal olacak.’

Konuşmayı burada bitirmeyi tercih ediyorum. Tokyo hakkında söylediklerinden sonra başka bir şey duymak istemiyorum. Daha önce söylediğim iki sözcüğe başka bir şey daha eklemek istiyorum: heyecan, keyif ve ... midede soğuk bir his.

En iyisi ok ve yayıma geri dönmek.

İki tür atış vardır.

Birincisi çok büyük dikkatle fakat ruhsuz biçimde yapılan atış. Bu durumda okçu teknik açıdan ne kadar usta olursa olsun sadece hedefe kilitlenmiştir ve bu nedenle kendini geliştirmeyi, bitkin düşer, büyüyemez ve bir gün gelir her şeyin sıradanlaşmaya başladığını fark ettiği için yayın hedeflediği yoldan vazgeçer.

İkinci tip atış insanın ruhuyla yaptığı atıştır. Okçunun amacı okun uçuşuna dönüştüğünde eli en doğru zamanda açılır, yayın ipinden çıkan ses bir kuş gibi şakır ve belirli bir uzaklıktan bir şeyi vurma hareketi – yeterince paradoksal – bir geri dönüşü kışkırtır ve insanı kendisiyle karşı karşıya getirir. Bunun gerçekleşmesi için yayı germek için gerekli olan gücün farkında olmalısınız, doğru nefes alıp vermeli, hedefe konsantre olmalı, amacını doğru belirlemeli, duruşun zarafetini korumalı, işine gereken saygıyı göstermelisin.

Okçu atışına hazır olmadan ok yayı terk edemez, çünkü uçuşu çok kısa sürer; en doğru duruş ve konsantrasyona ulaşılmadan ok atılamaz çünkü vücut bu güce dayanamaz ve el titremeye başlar.

Yay, okçu ve hedef evrende aynı noktada bir araya geldiğinde ok yayı terk etmelidir: işte buna *ilham* denir.

Zâhir'i yazarken bu kelimenin üstünde uzun uzun düşünüyorum, çünkü asıl karakter bir yazar. Yazmak, yeryüzünde en yalnız başına yapılan etkinliktir. Her iki yılda bir, bilgisayarın önüne oturuyor, ruhumun bilinmeyen denizine gözlerimi dikey ve birkaç ada görüyorum – geliştirilen ve keşfedilmek için yeterince olgunlaşmış fikirler. Tekneme çıkıyor – adı Dünya – ve en yakın adaya doğru yola çıkıyorum.

Yolda, güçlü akıntılar, rüzgarlar ve fırtınalarla karşılaşıyorum ama bitkin bir biçimde seçtiğim yoldan uzağa sürüklendiğimi ve ulaşmaya çalıştığım adanın artık ufukta olmadığını bilerek kürek çekmeyi sürdürüyorum.

Yine de geri dönmem, bir yolunu bulup devam etmeliyim, yoksa okyanusun ortasında kaybolacağım; bu noktada, geçmişteki başarılar hakkında konuşarak yaşamımın geri kalanını geçirmem veya yeni kitaplar yayınlamaya artık cesaretim olmadığından yeni yazarların beni acımasızca eleştirmesi gibi, birbirini izleyen korkutucu senaryolar zihnimden büyük bir hızla geçiyor. Yazar olmayı hayal etmiyordum? Öyleyse cümleler kurmayı, paragraflar, bölümler yazmayı sürdürmeli ve ölünceye kadar yazmaya devam etmeliyim, başarı veya başarısızlık gibi tuzaklara yakalanmaktan kaçınmalıyım. Yoksa yaşamımın ne anlamı var: Fransa'nın güneyinde bir değirmende yaşamak ve sadece bahçemle uğraşmak mı? Konuşmak yazmaktan daha kolay olduğundan ders vermek mi? Beni bir yığın zevkten yoksun bırakacak bir efsane yaratmak için, önceden planlanmış, gizemli bir biçimde dünyadan elini eteğimi çekmek mi?

Beni dehşete düşüren bu düşüncelerle sarsılarak daha önce sahip olduğumu bilmediğim bir güç ve cesaret buluyorum: onlar ruhumun bilinmeyen bir bölümüne ulaşmama yardım ediyor. Kendimi akıntıyla birlikte sürüklenmeye bırakıyorum ve sonunda ulaştığım adada demir atıyorum. Gördüklerimi tarif ederek, bunu neden yaptığımı merak ederek, gerçekten de bu kadar çabaya değmediğini, kimseye bir şey kanıtlamak zorunda olmadığını, istediklerime ve hayal ettiğimin de ötesindekilere sahip olduğumu kendime söyleyerek günler ve geceler geçiriyorum.

İlk kitabımı yazarken geçirdiğim süreci yeniden yaşadığımı fark ediyorum: sabah dokuzda uyanıyorum, kahvaltıdan hemen sonra bilgisayarımın başına oturmaya hazırım, sonra gazeteleri okuyorum, yürüyüşe çıkıyor, hoşbeş etmek için en yakındaki bara uğruyor, eve dönüyor, bilgisayara bakıyor, bir yığın telefon görüşmesi yapmam gerektiğini hatırlıyorum, tekrar bilgisayara bakıyorum, öğle yemeği hazır oluyor ve yemek yemek için oturuyor,

gerçekten de saat on birde artık yazmaya başlamam gerektiğini fakat tam da o anda yapmam gereken birçok şey olduğunu düşünüyorum: e-postalarımı kontrol etmeye gidiyor ve bağlantıda bir terslik olduğunu fark ediyorum, internete bağlanabilmek için on dakika uzaklıktaki bir yere gitmem gerekecek; ama sadece vicdanımı bu suçluluk duygusundan kurtarmak için, en azından yarım saat yazamaz mıydım?

Başlıyorum, ondan sonra görev duygusundan sıyrılmış haldeyken, birdenbire ‘bir şey’ beni etkisi altına alıyor ve duramıyorum. Hizmetçi akşam yemeğine çağırıyor ve beni işimden alıkoymamasını istiyorum ondan, bir saat sonra tekrar çağırıyor; acıktım fakat sadece bir satır daha yazmalıyım, bir cümle daha, bir sayfa daha. Zamanı gelince masaya oturuyorum, yemek soğuk, aceleyle atıştırıyorum ve bilgisayarın başına dönüyorum – ayağımı nereye koyacağımı bile kontrol edecek durumda değilim artık, ada bana kendini gösterdi, daha önce hiç düşlemediğim, hatta aklıma bile gelmeyen şeyler bularak patika yollar boyunca sürükleniyorum. Bir fincan kahve içiyorum ve bir fincan daha ve sabahın ikisinde en sonunda yazmayı bırakıyorum, çünkü gözlerim yoruluyor.

Zâhir’de baş karakter de tamamıyla aynı şeyleri düşünüyor: yazmak, hiç söylenmemiş öyküyü kendine anlatmak, bilinmeyen bir adaya seyahat etmek ve bunu dostlarıyla denemek ve paylaşmaktır. Ve diğer insanların da aynı biçimde tam da o adayı aradıklarını ve onu benim kitabımın içinde bulduklarını keşfetmek beni hep şaşırtır. O zamandan sonra ben artık fırtınada kaybolan adam değilim: kendimi okurlarımın aracılığıyla bulurum, başkalarının da onu anladığını gördüğüm zaman ne yazdığımı anlarım, asla daha önce değil.

Okun yol alışını keyifle izliyorum; yüreğimi de beraberinde götürüyor, ve eminim ki, kesinlikle eminim ki, keyif, heyecan ve midemdeki o soğuk hisse rağmen bu gece çok rahat uyuyacağım: yüreğimi uçuran okla birlikte.

Paulo Coelho

Türkçesi: Ayşegül Hatay